

3. Божович Л.И. Психологические особенности развития личности подростка / Л.И. Божович. – М. : Педагогика, 1979. – 112 с.
4. Соціалізація особистості школяра / под. ред. Л.Е. Орбан. – Івано-Франківськ : Науково-методичний центр «Українська етнопедагогіка і народознавство», 1996. – 66 с.
5. Кон И.С. Психология старшеклассника : [пособие для учителя] / И.С. Кон. – М., 1980. – 191 с.
6. Титаренко Т.М. Хлопчики і дівчатка: психологіч-

не становлення індивідуальності / Т.М. Титаренко. – К. : Знання УРСР, 1989. – 48 с.

7. Юферева Т.И. Образы мужчин и женщин в сознании подростков / Т.И. Юферева // Вопросы психологии. – 1985. – № 3. – С. 84–90.
8. Ягупов В.В. Педагогіка : [навч. посібник] / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.
9. Ярцев Д.В. Особенности социализации современного подростка / Д.В. Ярцев // Вопросы психологии. – 1999. – № 6. – С. 54–58.

УДК 378.091.12:159.9–051:159.9.07

РІВНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОЗИЦІЙ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТІВ

Ляшенко О.А., аспірант кафедри
теоретичної та консультативної психології
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті представлено наукові положення провідних вчених філософсько-психологічної та педагогічної наук відносно до тлумачення поняття «рівність», підкреслюється також важливість застосування в процесі педагогічної діяльності рівності психологічної позиції.

Ключові слова: *рівність, справедливість, психологічна позиція, рівність психологічних позицій, діалогічність, емпатія.*

В статье представлены научные положения ученых философско-психологической и педагогической наук относительно толкования понятия «равенство», подчеркивается также важность применения в процессе педагогической деятельности равенства психологической позиции.

Ключевые слова: *равенство, справедливость, психологическая позиция, равенство психологических позиций, диалогичность, эмпатия.*

Liashenko O.A. THE EQUALITY OF PSYCHOLOGICAL POSITIONS IN INTERPERSONAL INTERACTION OF TEACHER AND STUDENT

The article is presented the scientific statements of leading scientists of philosophical, psychological, and pedagogical sciences concerning the interpretation of the notion “equality”. The importance of the equality of psychological position usage is also stressed in the article.

Key words: *equality, equity, psychological position, equality of psychological positions, dialogic, empathy.*

Постановка проблеми. У сучасній освіті все більше посилюється тенденція до гуманізації освіти. Вчені, як педагоги, так і психологи, за результатами своїх досліджень роблять висновок про необхідність виховання вільної особистості, яка самостійно буде здатна пристосуватися до суспільства й активно та ціннісно змінювати його. Розвиток та формування такої особистості зумовлюється морально-духовним вихованням, яке важливо розпочинати з початку онтогенезу. Адже дитина, починаючи вже з ранніх етапів онтогенезу, певним чином взаємодіє з оточуючими її людьми, наслідує та ідентифікує себе з ними, набуваючи при цьому позитивного чи негативного морально-духовного досвіду, який

вона повсякчас транслює потім у своє подальше життя.

Аналізуючи міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічної діяльності, науковці часто звертаються до понять «свобода», «справедливість» та «рівність» цих суб'єктів [2; 5; 10; 13].

У філософській науці поняття «рівність» розглядається в співвідношенні з поняттями «свобода» та «справедливість». Вивчаючи соціальну справедливість, філософи (Арістотель, А.Ф. Колодій, Т. Мор, Ж.-Ж. Руссо, Т.М. Самсонова) обов'язково згадували соціальну рівність. Проте вчені застерегували від ототожнення названих понять. «Соціальна рівність», на думку Т.М. Самсонової, визначає характер сус-

пільного положення самих взаємодіючих між собою людей, а «соціальна справедливість» вказує на їх ставлення до дійсності та її відповідність прогресу цих людей [10]. Свобода, за позицією Ж.-Ж. Руссо, взагалі не може існувати без рівності [13].

Одним з перших, хто аналізував поняття «рівність людей», був видатний філософ античності Арістотель. Він означував «рівність» як характерну відмінність першого виду демократії, до якої можна віднести й освіту. «Рівність» полягає в тому, що всі люди, незалежно від їхніх статків, не можуть мати жодних переваг у суспільстві, а влада має бути зосереджена в руках одних або інших, і має бути рівна. Також філософ вказував на зв'язок між розумінням понять «справедливість» та «рівність», пояснюючи, що ці поняття є одним і тим же, але тільки для рівних людей. Водночас «нерівність» також може бути «справедливою», але тільки для нерівних людей.

Справедливість – відносне поняття, яке потрібно усвідомлювати не стільки в залежності від властивостей об'єктів, скільки в залежності від властивостей суб'єктів. Арістотель вказував, що більшість людей погоджуються стосовно рівності, коли вона стосується об'єктів, проте, коли мова йде про рівність щодо суб'єктів – однозначність у думках відсутня. Це можна пояснити тим, що «рівність суб'єктів» кожна людина осмислює, спираючись на власні інтереси, погляди, досвід [2].

Розвиток ідеї рівності, на думку А.Ф. Колодій, можна прослідкувати з часів первісного суспільства, в умовах якого уявлення про рівність розповсюджувалися лише на представників свого роду, племені. Ця рівність не визнавала жодних підстав для нерівного розподілу винагороди чи матеріальних цінностей. У наступні періоди розвитку людства – у часи рабовласницького та феодального суспільства – панувала повна нерівність, а думки про рівність виникали тільки стосовно рівності усіх людей перед Богом.

Лише з появою перших капіталістичних товарних взаємин, за твердженням вченої, виникає буржуазія як носій ідей правової та політичної рівності. Вона боролася с феодалізмом та висувала лозунги «свободи, рівності та братерства». Так, вже в XVII ст. на Заході розпочалися соціальні зміни, які призвели до можливості кожного заробляти та накопичувати багатства. Безумовно, головною ідеєю принципу рівності в той історичний час була можливість всіх громадян впливати на розподіл матеріальних благ. Відношення «рівності» та «нерівності», в основі яких лежить розподіл праці та

визначення форм власності, властиве всім суб'єктам суспільного життя у всіх сферах життєдіяльності людей (економічній, соціальній, політичній) [5].

Водночас, на думку В.С. Семьонова, система нерівностей може розповсюджуватися й на інші сфери, які безпосередньо не співвідносяться з розподілом праці та винагороди. Серед цих другорядних нерівностей вчений виділив територіальну, міжнаціональну, міждержавну, гендерну нерівність та інші [11].

Представник класичної німецької філософії І.Г. Фіхте, досліджуючи призначення науковців у суспільстві, ставив одним з головних питань про причини та умови виникнення нерівності серед людей. Вчений вказував, що вже в слові «соціальний стан» (Stand) можна відчувати, що воно визначає щось, що виникло завдяки вільному вибору людини. Якщо уточнити, то виходить, що за фізичну нерівність між людьми відповідальність лежить на природі, а нерівність «соціальних станів» між людьми, на думку вченого, виглядає як моральна нерівність у соціумі.

Основою нового досвіду людини виступає природа або «не-Я», тобто все, що знаходиться за межами її внутрішнього «Я», включаючи фізичне тіло. Оскільки ці чинники не можуть бути рівними і впливають по-різному на людей, то й виходить, що в них не можуть однаково розвиватися задатки та здібності. На цих підставах і з'являється фізична нерівність, результатом якої є своєрідна людина, унікальний індивідуум.

Проте І.Г. Фіхте зазначив, що вищий закон людства і всіх розумних істот та закон абсолютної тотожності вимагають, щоб у кожного окремого індивідуума всі задатки були розвинені однаково. Водночас, як ми зазначали вище, всі люди отримують різний досвід через відмінні взаємодії з оточенням, впливи природи, мистецтва та ін., тому досягнути повної фізичної та соціальної рівності не можна. Оскільки однією з цілей будь-якого гуманного суспільства є повна рівність всіх його членів, то люди й мають проявити свободу волі в досягненні цієї мети. Філософ підкреслював, що в таких випадках відіграє важливу роль потяг людини до передачі знань та їх сприйняття. Адже людина, яка досягла високого рівня розвитку своїх здібностей у чомусь, завжди намагається допомогти іншим досягнути цього ж рівня. Одночасно з цим, вона сама намагається перейняти досвід від інших у тій сфері, в якій певні здібності розвинені краще [13].

Цікавим є той факт, що таку ж тенденцію можна прослідкувати і в сучасному педагогічному середовищі. Викладачі вищих

навчальних закладів, будучи фахівцями у своїй науковій сфері, завжди намагаються передати студентам та колегам відомі їм знання на якомога глибшому рівні. І навпаки, завдяки відкритості до сприймання нового, більшість таких педагогів завжди намагається навчитися чомусь новому у своїх колег та студентів. Проте така морально-духовна взаємодія можлива тільки за умови важливості для викладачів та студентів розвитку справедливого суспільства та становлення окремих особистостей як цінностей.

У наукових працях В.П. Андрущенко неодноразово піднімалися ті проблеми в розвитку суспільства, які здійснювали негативний вплив на сучасну освіту. Серед них вчений виділив проблему зневаги до людини як цінності. Він утверджує думку про те, що саме викорінення самоцінності особистості та зневага до людини сьогодні піднесені до рангу державної політики та суспільної думки, що й перетворює людину з творця історії на її знищувача.

Знецінена людина, на думку вченого, не ідентифікує себе із загальнолюдськими цінностями, відмовляється від моралі, активності, творчості й рано чи пізно перетворюється в демонічну силу історії, відтворюючи її у «виродкових формах». Тому особистісний підхід до навчання лише частково вирішує проблему навчання та виховання людини як особистості – самодостатньої та самоцінної істоти, забезпечуючи її функціональний та технологічний бік. А зміст освіти, його спрямованість на морально-духовне виховання особистості вимагає ще великої наукової роботи, оскільки більшість наукових дисциплін навіть і не розпочинали переорієнтацію у вихованні на особистість [1].

Хоча в теоретичному плані проблему особистісно-орієнтованого навчання та виховання важко назвати малодослідженою. Відомо, що в педагогічній науці питання особливостей міжособистісних взаємин між викладачем та учнями (студентами) піднімалося багатьма вченими, серед яких найсуттєвіші ідеї висували педагоги-гуманісти Ж.-Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, С.Ф. Русова, Я. Корчак, В.О. Сухомлинський, А.С. Макаренко, К.Д. Ушинський та інші [7, с. 12].

Наукові доробки та концепції вищеназваних вчених суттєво відрізняються один від одного, але стрижневим конструктом у всіх ідеях виступає людяність педагогів та цінність особистості учня, що й є базисом гармонійних, особистісно-розвивальних взаємин.

У своїх роботах педагог Й.Г. Песталоцці завжди наголошував на важливості взаємин вчителів та учнів. У створеній ним

школі об'єдналися педагоги, які володіли не тільки професійними якостями, але й обов'язково розвиненим почуттям любові до дітей. Завдяки цьому, в означеному вище закладі були створені сприятливі умови для морального розвитку особистості дитини. Більше того освітній заклад ставав для його учнів другою сім'єю, в якій кожне слово вчителів мало виховний ефект. Під час різноманітних ігор педагоги залучалися до участі в них, виступаючи не тільки спостерігачами, а й учасниками гри на рівних з дітьми. На думку вченого, це дає не тільки можливість педагогам підтримувати веселий, радісний, невимушений настрій у дітей, але й передбачувати та природно усувати всі несприятливі ситуації в розвитку моральної особистості [7].

Такі ж погляди поділяв і відомий український педагог В.О. Сухомлинський, вказуючи, що педагог має вміти відчувати поруч із собою людину, бачити в її очах духовний світ – радість, горе, біду. Потрібно постійно усвідомлювати як наші вчинки чи слова можуть відбитися на духовному стані іншої людини, при цьому варто, щоб вони не завдали болю, приниження, важких переживань. Водночас педагогові треба бути готовим підтримувати, допомагати, підбадьорювати дитину в разі необхідності.

Особливий акцент вчений робив на важливості набуття вчителем вміння відчувати іншу людину, що проявляється в здатності розуміти мотиви її вчинків. Головне – це вміти зайняти позицію учня, щоб зрозуміти мотив його вчинку, адже часто вчинок може нести складне смислове навантаження, зовсім не те, яке може здаватися вчителям ззовні [12].

Подібні ідеї висловлював і видатний педагог А.С. Макаренко. У своїх роботах вчений вказував на неможливість безвідповідальної та непристойної поведінки вихователя. Приклади педагогіки А.С. Макаренка особливо важливі для розуміння рівності психологічних позицій суб'єктів педагогічного процесу, адже відомо, що педагог більшість часу проводив з соціально-дезадаптованими підлітками. Багато викладачів намагаються уникати особистісного спілкування з такими вихованцями, через що вони втрачають можливість досягнути їхній внутрішній світ і допомогти віднайти їм правильний життєвий шлях. Всупереч цьому, А.С. Макаренко, спілкуючись з такими дітьми, ніколи не принижував їхньої гідності, підкреслюючи значущість особистості кожного з них. У їхніх міжособистісних взаємодіях педагог завжди залишав за собою провідну соціальну роль – роль вихователя, проте дотримувався рівності

психологічних позицій у цих взаємодіях, з-за чого вихованці відчували себе активними учасниками свого життя, виховання, освіти [18].

Проблема становлення рівності психологічних позицій цікавила не тільки педагогів, але й психологів, зокрема представників гуманістичного напрямку. У сучасній психологічній науці поняття «рівність» зустрічається в роботах вчених з гендерної, соціальної, педагогічної психології. Психологи, які вивчають гендер (Т.П. Голованова, М.Г. Ткалич) вказують на необхідність забезпечення для чоловіків і жінок рівних умов та можливостей для особистісного розвитку, освіти, професійної діяльності тощо. У соціальній психології поняття «рівність» та «нерівність», як вважають вчені (Г.М. Андреева, І.С. Кон., А.В. Петровський та інші), стосуються більше розподілу соціальних ролей, що прагнуть займати люди в процесі міжособистісних взаємодій. У педагогічній психології поняття «рівність» аналізується в ході дослідження процесу спілкування педагогів зі студентами, учнями. Психологи часто розглядають феномен «рівність» як основу суб'єкт-суб'єктних взаємин (Г.О. Балл, С.Д. Максименко, С.О. Мусатов, Т.М. Титаренко), педагогічного спілкування (В.А. Кан-Калік, О.М. Лєонтєв), особистісного виховання (І.Д. Бєх), адже вона стосується не стільки ролевих позицій, скільки психологічних позицій та особистісних почуттів учасників педагогічної взаємодії.

Одним з перших психологів, хто ґрунтовно розглядав рівність суб'єктів педагогічної взаємодії, можна назвати К. Роджерса. Його психологічна теорія орієнтована, у першу чергу, на професійну діяльність психологів-консультантів, проте основні його ідеї завжди широко використовувалися і в інших професійних сферах, зокрема й в педагогічній. Педагогів та психологів гуманістична психологія особливо зацікавила своїми базовими принципами, які можна узагальнити як любов до людини та прагнення сприяти її особистісному, моральному та духовному зростанню.

Основні погляди гуманістичної психології К. Роджерса переніс у навчальний простір, показавши, що педагог, як і психолог, суттєво впливає на особистісний розвиток дитини. Вчений вказував на існування двох типів навчання: а) беззмістовне; б) осмислене.

Перший тип можна означити як примусове, бозособистісне, спрямоване на засвоєння знань ззовні, коли учню вказують, що потрібно засвоїти, не пояснюючи, як певні знання та уміння можна застосу-

вати в житті. Цей тип відповідає досить розповсюдженому у вітчизняній психології суб'єкт-об'єктному типу навчання. Осмислений тип, навпаки, вільне, самостійне, особистісно-здіяне навчання, спрямоване на засвоєння знань як частини особистісного досвіду.

Головним завданням для викладача, який опирається на осмислений тип навчання, вчений вважав процес фасилітації, тобто супровід навчання студента (учня), котрий має прагнути самостійно оволодівати новими знаннями. Головна відмінність від звичної для нас системи освіти полягає в непримусовості навчання, коли студент розуміє те, навіщо йому потрібні певні знання і де він може їх використати. Викладач має лише пропонувати для аналізу різного виду (проблемні, критичні, кризисні та інші) ситуації та створювати необхідні умови, щоб студент отримував власний життєвий досвід.

Викладач-фасилітатор, на думку К. Роджерса, має володіти трьома основними установками. Першу можна пов'язати з поняттями «щирість» та «відкритість». Вона включає в себе відкритість викладача своїм власним думкам, переживанням та здатність відкрито транслювати їх у процесі міжособистісного спілкування зі студентами. Друга установка викладача-фасилітатора характеризується поняттями «довіра» й «прийняття» та включає внутрішню безумовну впевненість викладача в можливостях і здібностях своїх студентів. Третя установка пояснюється терміном «емпатійне розуміння». Це бачення педагогом особливого внутрішнього світу кожного учасника педагогічної взаємодії та здатність співпереживати його емоційні стани [9]. Емпатія відіграє значущу роль у розумінні рівності позицій, адже вона включає у себе вміння викладача одночасно розуміти та відчувати психологічну позицію студента та залишатися при цьому в позиції професіонала. Варто відзначити, що відсутність зазначених установок у викладача може призвести до появи певної напруги в його взаємодії зі студентами, небажання останніх відкриватися і бути щирими з педагогом.

Ще одним вагомим фактором для особистісного спілкування та індивідуального підходу у взаємодії зі студентами виступає «Я-концепція» викладача. На думку Р. Бернса, педагог з негативною «Я-концепцією» намагається мінімізувати взаємодію зі студентами, яка носить бозособистісний характер. Такий викладач не враховує індивідуальних особливостей студентів та дає завдання репродуктивного характеру всій аудиторії, які сприяли б збереженню та

зміцненню його соціального статусу та підтримували почуття захищеності й безпеки.

Викладач з позитивною «Я-концепцією» не вбачає в продуктивності та індивідуальності завдань загрози для власної особистості. Навпаки, він готовий спілкуватися з будь-яким студентом та сприймати його таким, який він є. При цьому не варто думати, що викладач завжди пробачає будь-яку поведінку студенту, неготовність до занять чи схвалює всі його особистісні якості. Проте він ніколи не буде зневажати студента як особистість, виявляючи до нього безумовне ставлення [3].

У першому випадку результатом взаємодії може стати поява негативної «Я-концепції» і в студентів. У другому формуватиметься позитивна «Я-концепція» в усіх партнерів по взаємодії. Тому варто виокремити основні фактори, що впливають на формування позитивної «Я-концепції» у міжособистісній взаємодії:

- переконаність у власному імпонуванні іншим;
- впевненість у своїх здібностях у певній діяльності;
- почуття власної гідності [3].

Відомий український психолог В.В. Рибалка також надавав великого значення становленню рівності психологічних позицій під час педагогічної взаємодії. Вченим була запропонована «Школа честі та гідності», яка ставить перед собою завдання організувати виховання та самовиховання в учнів якостей чесною та достойною особистості. І серед основних принципів такого виховання є утвердження аксіпсихологічної рівності та паритетності честі та гідності усіх учасників педагогічного процесу [8]. Цей принцип є актуальним і для сучасної вищої освіти, адже вказує на необхідність визнавати цінність внутрішнього світу, честі, гідності, думок та поведінки кожної особистості, проте не заперечує відмінностей рольового та соціального становища суб'єктів цієї міжособистісної взаємодії. Викладач має можливість виконувати свою роль та об'єктивно оцінювати студента, при цьому не принижуючи особистості студента.

Загалом проблема педагогічної оцінки досить актуальна в науковій літературі (Ш.О. Амонашвілі, В.В. Богословський, Н.В. Кузьміна). Викладачеві варто вміти розмежовувати таку оцінку з власною оцінкою особистості студента. Російський психолог В.С. Духновський, досліджуючи суб'єктивні оцінки міжособистісних взаємин людей, відзначав важливість гармонійності цих взаємин. На думку вченого, така гармонійність має такі специфічні ознаки:

1) взаємини відрізняються впорядкованістю розвитку, обумовленістю, злагодженістю дій;

2) рівність суб'єктів взаємин та їхніх психологічних позицій;

3) взаємозалежність суб'єктів взаємин;

4) спільність відчуттів по відношенню один до одного;

5) єдність суб'єктів взаємин, їхня спільність, нерозривність [4].

Отже, епіцентром гармонійних взаємин виступає рівність психологічних позицій суб'єктів взаємодії.

У проаналізованих вище наукових працях вчені наголошують на необхідності будь-якому професіоналу, особливо викладачеві, вибудовувати гармонійні стосунки з оточуючими, що сприяло б кращому професійному та особистісному розвитку як іншої людини, так і самого професіонала. Як відзначають вчені, на розвиток особистості студента (учня) суттєво впливає особистість викладача та способи їхньої взаємодії. Зокрема, одним з актуальних питань є становлення рівності психологічних позицій в їхній міжособистісній взаємодії. Філософи різних часів, від античності і до сьогодення, вказували на важливості дотримання рівності в багатьох сферах – економічній, соціальній, політичній, педагогічній тощо, потреба в якій виникає внаслідок незадоволеності людьми своїм соціальним чи фінансовим становищем. Проте найбільш відчутною для людини є нерівність у міжособистісній взаємодії, в основі якої лежить приниження гідності іншої людини.

Висновки з проведеного дослідження. У педагогічній літературі поняття «рівність психологічних позицій» пронизує концепції і погляди відомих вчених-гуманістів, які закликали до розуміння внутрішнього світу людини. Викладач повинен завжди розуміти, яким чином його слова та вчинки можуть вплинути на особистість студента, та уникати дій, що принижують, завдають йому болю тощо. На думку психологів, саме розвинені емпатійні навички можуть допомогти викладачеві «почути» внутрішні переживання, страхи та емоції іншого, зрозуміти їх природу. Розуміння цих переживань іншого в поєднанні з усвідомленням себе сприятиме становленню рівності психологічних позицій викладача та студента в їхній взаємодії. При цьому така рівність не знижує, а підвищує соціальний статус педагога, удосконалює його професійні потенціали, активізує особистісні можливості самих студентів. Хоча на актуальність проблеми рівності психологічних позицій вказували філософи, педагоги та психологи, проте вона ґрунтовно не вивчалася науковцями. Виходячи з цього, вважаємо за необхідне

дослідити особливості становлення «рівності психологічних позицій» у міжособистісних взаємодіях викладачів та студентів у наших подальших дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В.П. Філософія освіти «в за межі завтрашнього дня» / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – № 1–2. – С. 7–14.
2. Аристотель. Політика: наука об управленні державою : збірник / Платон, Аристотель. – М. : Эксмо ; СПб. : Terra Fantastica, 2003. – 860 с.
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р. Бернс. – М. : «Прогресс», 1986. – 424 с.
4. Духновский С.В. Субъективная оценка межличностных отношений. Руководство по применению / С.В. Духновский. – СПб. : Речь, 2006. – 54 с.
5. Колодий А.Ф. Социальная справедливость и равенство / А.Ф. Колодий. – Львов : «Світ», 1991. – 197 с.
6. Максименко С.Д. Технологія спілкування (ко-

мунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) / С.Д. Максименко, М.М. Заброцький. – К. : Главник, 2005. – 112 с.

7. Педагогическое наследие / В.М. Кларин, А.Н. Джуринский. – М. : Педагогика, 1987. – 416 с.

8. Рибалка В.В. Психологія честі та гідності особистості: культурологічні та аксіологічні аспекти : наук.-метод. посібник / В.В. Рибалка. – К.: Инст. обд. дитини, ТОВ «Інфосистем», 2011. – 428 с.

9. Роджерс К., Фрейберг Дж. Свобода учиться / К. Роджерс., Дж. Фрейберг – М. : Смысл, 2002. – 527 с.

10. Самсонова Т.Н. Справедливость равенства и равенство справедливости / Т.Н. Самсонова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1996. – 136 с.

11. Семенов В.С. Капитализм и классы / В.С. Семенов. – М. : 1969. – 399 с.

12. Сухомлинский В.А. Потребность человека в человеке / В.А. Сухомлинский. – 2-е изд. – М. : Сов. Россия, 1981. – 96 с.

13. Фихте И.Г. Сочинения в двух томах. Т.И. / И.Г. Фихте. – СПб. : Мифрил, 1993. – 798 с.

УДК 378.091.12:159-051

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Матвієнко О.В., д. пед. н., професор
кафедри педагогіки та методики початкового навчання
Затворнюк О.М., старший викладач
кафедри практичної психології

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті обґрунтовано психолого-педагогічну проблему професійної підготовки майбутніх психологів. Розглянуто структуру та систему організації підготовки майбутнього психолога в процесі професійної підготовки у ВНЗ. Представлено психологічні засоби та мотиви активізації професійної підготовки студентів у різних формах та на різних курсах навчання.

Ключові слова: зміст професійної підготовки, професійна підготовка, професійна освіта, майбутній психолог.

В статье обоснована психолого-педагогическая проблема профессиональной подготовки будущих психологов. Рассмотрены структура и система организации подготовки будущего психолога в процессе профессиональной подготовки в вузе. Представлены психологические средства и мотивы активизации профессиональной подготовки студентов в различных формах и на различных курсах обучения.

Ключевые слова: содержание профессиональной подготовки, профессиональная подготовка, профессиональное образование, будущий психолог.

Matvienko E.V., Zatornyuk O.N. PROFESSIONAL TRAINING OF PSYCHOLOGISTS AS PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS

The article justified psycho-pedagogical problem training of future psychologists. The structure and organization of the training of future psychologists during training in high school. Submitted by psychological means and motives intensification of training students in various forms and in various courses of study.

Key words: training content, training, vocational education, a future psychologist.

Постановка проблеми. У професійній сфері України відбуваються динамічні зміни різних сфер життєдіяльності, здійснюється

пошук нових концептуальних ідей і підходів до професійної підготовки фахівців. Вважаємо, що в цьому надзвичайно важливому і